

Elina Viinamäki

Perhe- potretti

ATENA

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.
Text and data mining prohibited.

© tekijä ja Atena / Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Jyväskylä

Otavan kirjaseätiö on tukenut tämän kirjan kirjoittamista

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-52562-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

1

Äiti nostaa lapsen parempaan asentoon. Kuvakirja on liian suuri lapsen yksin pideltäväksi. Puolittain revenneiden, teipein kiinnitettyjen pahvinpalojen alla piilottelee kuvia, joiden etsiminen keskeytyy vasta, kun televisiosta alkaa lapsen lempiohjelma. Lapsi liukuu lattialle, istuu niin lähelle kuvaruutua, että yltää miltei koskettamaan siihen ilmaantuneen jänisäidin hilkkää.

Isä availee kaappeja, saranat valittavat, jääkaappi avautuu pitkän ponnistelun jälkeen.

– Mitäs tänään syötäisiin? hän kysyy ovensuusta matkien erästä kulunutta mainosta. – Ilmaa?

Isä nauraa, teeskentelee huvittunutta. Lapsi ei näytä kuulevan. Hän on aivan ohjelman pauloissa, sunnuntai-aamuisin niitä tulee vielä monta tuntia putkeen. Lapsella on jalat ristissä allaan, jalat ovat sirommat kuin voisi luulla, vauvanpyöreys on jo miltei kokonaan

kadonnut. Lapsen lumoutunut ilme tekee äidin olon epämukavaksi.

Kello lähenee kymmentä, ihme, miten makeasti heitä onkaan nukuttanut. Eipä silti, lapsi on aina ollut hyvä nukkumaan. Hän ei itke, niin kuin heidän tuntemiensa pariskuntien lapset, vaan nukahtaa miltei heti kun hänen selkensä koskettaa patjaa. Myös heräämisessä on jotain mutkatonta. Yhdessä hetkessä hän on syvässä unessa ja seuraavassa jo pystyssä. Hän yksinkertaisesti hyppää olo-muodosta toiseen, liikkuu vaivattomasti molemmissa tasoissa.

Lapsen aamupala on edelleen koskemattomana pöydällä. Lautasella on leipää, kurkunpaloja, banaania. Äiti ei syö aamupalaa, hän tyytyy kupilliseen kahvia. Hän pyörittelee kuppia kädessään, antaa sen lämmittää kämmeniään. Lapsen katsellessa televisiota hän tarttuu päivän lehteen. Heille kannetaan päivittäin kaksi, viikonloppuaamuisin he molemmat käyttävät niiden lukemiseen runsaasti aikaa. Luettuaan oman kappaleensa he ojentavat sen huomaavaisesti pöydän yli. Maakunnallisessa lehdessä on paljon vähemmän luettavaa, sen valinnut joutuu odottamaan pitkiäkin aikoja tyhjin käsin. Tänään on isän vuoro lukea valtakunnallista lehteä, armollisesti hän referoi lehdestä juttuja, joiden arvelee kiinnostavan äitiä.

Lehdenluvun jälkeen vanhemmat asettuvat sohvalle. Se on tilava ja pehmeä ja muodostaa eräänlaisen kodin keskuk-

sen. Lastenohjelmien juontaja on pukeutunut kirkkaan-keltaiseen lappuhaalariin ja raidalliseen paitaan, jostain syystä se ärsyttää isää. Hän nielaisee terävän kommenttinsa naisen äänenkorkeudesta, teennäisen innostuneilta vaikuttavista eleistä.

– Tulisitko kainaloon, isä sanoo taputtaen sohvatyynyä vieressään.

Äiti tekee lapselle tilaa. He molemmat lämmittelevät mielellään lapsen aamunlämpöisessä levollisuudessa. Isä silitää hajamielisesti lapsen käsivartta, kommentoi lastenohjelmien alati heikkenevää tasoa. Ohjelmat ovat liian räikeitä ja tempoilevia, niiden levoton äänimaailma repii sunnuntaiaamun tunnelmaa. Lapsi vaikuttaa kuitenkin pitävän näkemästään, välillä hän taputtaa käsiään, hypähtää ja vajoaa sitten hypnoottiseen ja herkeämättömään tuijotukseen. Äiti ja isä katsovat huvittuneina toisiaan. Lapsi on eittämättä suloinen, häntä on mahdotonta katsoa nauramatta. Hänellä on lai-neikkaat hiukset, vaikka he molemmat ovat suorastaan piinallisen suoratuukkaisia. Miten lapsi on saanutkin niin hienot hiukset? Hänellä on selkä, josta siipien sanotaan kasvavan. Lapaluut näkyvät selvästi, muodostavat kaksi täydellistä kaarevaa siiventyнкää. Tärkeintä on, että lapsella on hienot kädet. Kapeat sormet, jotka ovat aina kuivat, eivät sellaiset kosteat tai tahmeat kuin monilla muilla lapsilla. Räkänokkaisilla, likaisilla, joka paikkaan työntyvillä, äänekkäillä.

Hymyillen äiti ojentaa lapselle lautaselle unohtuneen paahtoleivän, lapsi tarttuu siihen ahnaasti.

– Miksi sinä annat hänen syödä tuollaista moskaa? isä kysyy.

Äiti katsoo häneen yllättyneenä.

– Leipä on aivan kelvollinen aamupala, hän puolustautuu. – Kysy keneltä tahansa.

– Kohta sinä varmaan tyrkytät hänelle croissanteja, isä sanoo. – Aamupalaa ranskalaiseen tyyliin...

– En ole kuullut kenenkään Ranskassa kuolleen puutos-tauteihin, äiti sanoo.

– Varmaankaan ei ole silti syytä mennä sieltä, missä aita on matalin.

– Mitä hittoa sinä tarkoitat?

Äiti paukauttaa lautasen sohvapöydälle. Lapsen katse irtoaa televisiosta. Ei kai hänen kasvoillaan käy pelästynyt varjo? Heidän lapsensa on kirkas, siitä he ovat yhtä mieltä. Kirkas ja selkeä kuin aivan poikkeuksellisen hieno päivä. Hänellä on suuret ja avonaiset silmät, joissa on aina luottavainen katse. Pilaavatko he nyt ne puhumalla sanoja, joita hän pikemminkin katselee kuin kuuntelee. Lapsi seuraa heidän kasvoillaan vilahtelevia ilmeitä. Hymy katoaa hänen kasvoiltaan.

– Me puhumme tällaisia aikuisten asioita, isä sanoo.

– Älä sinä siitä välitä.

– Niin, tällaisia tylsiä juttuja, katso sinä vaan telkkaria, äiti jatkaa.

Kuin yhteisestä sopimuksesta he siirtyvät keittiöön. Maito on loppunut, isä olisi voinut varoittaa asiasta. Tai

kaataa mukiinsa vain sen verran, että äidillekin olisi jäänyt, isähän tietää, että äiti inhoaa mustaa kahvia, saa siitä vatsanväännteitä. Äänet keittiössä muuttuvat yhä ärtyneemmiksi: minä olin todellakin kahvin tarpeessa, minä sentään heräsin lohduttamaan häntä yöllä! Enkö minä muka herännyt sinun kolisteluusi! No anteeksi vain! Minä hommasin hänelle rukkaset, sitä *sinä* et tullut ajatelleeksi. No helppoahan se on, kaupastahan niitä saa, minä soseutin hänen porkkanansa, missä sinä olit, sinä et koskaan tee hänen vuokseen mitään, minä joudun joka kerta keskeyttämään askareeni, minä olen vakavasti otettava tutkija, jolla ei ole enää aikaa tutkia mitään.

Sanojen jälkeisessä hiljaisuudessa on jotain pahaenteistä.

– Vai tutkija sinä olet, isä tuhahtaa. – Harvinaisen hölmö tutkijaksi. Luulisi sinun ymmärtävän edes vähän.

– Kyllä minua ainakin niissä piireissä arvostetaan, vaikka täällä sellaisesta ei kannata edes haaveilla.

– Eikö minun työni ole yhtä tärkeää, sitäkö sinä yrität sanoa? isä kysyy ääni sakeanaan ärtymystä.

– Et ole koskaan paikalla, sitä vain, äiti sanoo. – Ja silloin kun olet, valitat väsymystä, aivan kuin se olisi sinun yksinoikeutesi.

– *Minä* en todellakaan estä sinua lepäämästä, isä sanoo.

– Sen kun painut pehkuihin, me emme jää sinua kaipaamaan.

Äiti katsoo makuuhuoneen suuntaan. Jotain kiellettyä on sen sinänsä kutsuvassa ovesta. Vaikka kellokaan ei ole vielä mitään, ajatuskin päivänokosista on aivan mahdollon.

– Entä lapsi? äiti kysyy kumminkin. – Mitä hän mahtaisi tehdä sillä aikaa?

– Eihän häntä nyt kaiken aikaa tarvitse viihdyttää, isä sanoo.

He katselevat lasta, jonka silmät ovat kiinni televisiossa, ohjelma on äänekäs, kiireellä suunnitellut hahmot tekevät joutavia asioita, kinastelevat. Jos he jostain ovat yhtä mieltä, niin siitä, ettei sellaisen tuijottaminen tee heidän lapselleen hyvää. Jotain muuta pitäisi olla, heidän mielessään siintää kuva talosta, siinä on avara piha, jossa lapsi tekee tutkimusmatkojaan maailmaan.

Ja juuri sillä hetkellä lapsi saa äkisti tarpeekseen. Hän jättää kahdella jalalla kävelevän, hieman ärsyttävän kilpikonnän jatkamaan matkaansa yksin. Hän kipuaa tuolille, on putoavinaan vahingossa, nauraa. He juoksevat peräkanaa olohuoneeseen, äidin ja isän kädet harovat tyhjää, oi oi, sinä putosit kallionkielekkeeltä, sinun pitäisi olla varovaisempi. Isä hypähtää leikkisästi nappaamaan lapsen jalasta, aivan kuin tämä olisi todellisessa vaarassa. Samalla lapsen pää osuu kipeästi lattiaan. Hän näyttää hämmentyneeltä ennen kuin parahtaa itkuun.

– Katso nyt mitä sait aikaan, äiti kivahtaa.

– Itsehän sinä tämä aloitit, isä vastaa.

– Miten niin?

– Annat ymmärtää, että olen hylännyt lapseni. Vihjaillet, etten tee mitään hänen kanssaan.

– Hah! Ja sekö ei pidä paikkansa?

– Minä käyn työssä, raha sinulle kyllä kelpaa! Siitä sinä et sentään valita.

– Kyllähän minäkin tienaan, äiti sanoo.

– Se nyt ei riittäisi edes lainanlyhennyksiin.

Isän äänessä on halveksuntaa, jota siinä normaalisti ei ole. Äiti muistuttaa, että he ovat kumminkin sopineet asiasta yhdessä. He ovat punninneet hyötyjä ja haittoja ja todenneet, että raha on toissijaista lapsen kanssa vietettyyn aikaan nähden.

– Sinähän varsinainen pankkiiri olet, isä tuhahtaa.

– Kuinka monta tuntia olitkaan viime viikolla paikalla? äiti kysyy. – Laske nyt, hän yllyttää. – Onhan sinulla las-kin sitä varten.

– Menisit itsekin välillä jonnekin, isä hymähtää. – Et olisi aina niin hemmetin kireä.

– Kerro ihmeessä minne, sano minne minä voisin mennä, luuletko sinä, että asiat hoituvat täällä itsekseni?

He pelästyvät huomattaessaan, miten vaarallisesti äänenvoimakkuus on heidän huomaamattaan kohonnut. He katsovat lapseen ja sanovat, että ovat täällä kyllä ihan omasta tahdostaan, pikkukulta, se että he riitelevät siitä, kuka joutuu nousemaan aamulla, ei tarkoita sitä, että hän olisi mikään rasite. He ovat vain niin kovin väsyneitä, ymmärtäähän lapsi sen.

2

He eivät oikeastaan muista, milloin väsymys tarkalleen ottaen hiipi heidän elämäänsä. Nykyään heistä tuntuu kuin he olisivat väsyneitä kaiken aikaa. Kaikki on väsyttävää. Töihin valmistautuminen, bussissa istumiseen tarvitty aika, ahtaisiin penkkeihin sulloutuneiden ihmisten mykkä ärtymys, itse työ, tunne siitä, että heidän pitäisi olla jossakin toisaalla, uuvuttava matka takaisin, bussin juuttuminen loputtomiin liikennevaloihin, päiväkodin ylipirteät hoitajat, television korvia särkevä meteli. On väsyttävää vastata kaikesta ja olla koskaan näyttämättä uupumustaan. Silti nimenomaan uupumus tuntuu olevan yksi harvoista jaetuista tunnetiloista ihmisten välillä. Ruuhkavuodet kestävät koko elämän, siltä heistä tuntuu. Välillä lehdessä näkee juttuja vanhemmista, jotka ovat tehneet lastensuojeluilmoituksen itsestään. Myötätuntoisten toimittajien näennäisen syväluotaavissa haastatteluissa he

ovat yksinkertaisesti tunnustaneet, etteivät jaksa enempää, että tarvitsevat apua. Näitä juttuja lukiessaan he molemmat epäilevät, että artikkelien ihmiset jättävät jotain kertomatta. Kyse on pakostakin jostakin muusta. Kaunistelusta nyt vähintään, ellei suoranaisestä valehtelusta. Päätyäkseen vaiheeseen, josta he lehtien palstoilla avautuvat, asioiden on täytynyt jo hyvän aikaa olla aivan kamottavalla tavalla pielessä. Sitä paitsi: jos he eivät viitsi taistella lastensa puolesta, kuka viitsii.

Heidän kohdallaan väsymys ei liity lapseen, ei todellakaan. Oikeastaan he halusivat lapsen paetakseen väsymystä, joka onkin nyt aivan erilaista, se on muuttanut muotoaan. Odotusaikana he lukivat runsaasti alan kirjallisuutta, osasivat varautua kaikkeen. He hyväksyivät muutta mutkitta väsymyksen osaksi uutta elämänvaihettaan. Kaikki on mennyt aivan suunnitellusti, he kertoivat ylpeinä, jos joku kysyi, miten he sopeutuivat uuteen elämäänsä perheenä. Heidät oli yllättänyt ainoastaan rakkauden määrä ja suorastaan raaka suojelunhalu, jota he tuntevat lasta kohtaan, mistään sellaisesta he eivät osanneet edes haaveilla. Lapsen mukana tuli loputtomasti uusia ja ihmeellisiä havaintoja, hänen myötäan aivan tavallisetkin asiat saivat ympärilleen uudenlaisen auran.

Alkuperäisen sopimuksen mukaan äiti oli kotona vuoden ensimmäisen puoliskon, isä toisen. Aika meni hujauksessa, myös niinä päivinä, kun se tuntui pysähtyneen paikoilleen. Päivät sulautuivat öihin ja toisin päin.

Ensimmäisenä työpäivänään vanhempainvapaan jälkeen äiti heräsi piinaavaan vatsakipuun. Tuntui väkivaltaiselta pakata laukku ja hipsiä ulos lapsen nukkuessa, mutta asia oli kuitenkin päätetty. He saivat ratkaisustaan pelkästään positiivisia kommentteja, varsinkin miehen ystävät pitivät hänen koti-isyyttään nykyaikaisena ja ihailtavana.

– Kyllähän isä pärjää siinä missä äitikin, isä rehvasteli.

– Entä imetys? ystävät kysyivät. – Se ei varsinaisesti taida olla sinun heiniäsi?

– Minä lypsän maitoa valmiiksi pulloihin, äiti kertoi.

Niinpä tietenkin, sellaista ystävät eivät olleet tulleet ajatelleeksi. Ratkaisu kuulosti kätevältä.

– Siinä se hoituu televisiota katsellessa, isä nauroi.

Lypsykoneen mekanismi on varsin yksinkertainen, perustuu paineen vaihteluun. Kulloinkin käsittelyssä oleva nänni venyy, katoaa uurteiseen, harmaaseen muoviputkeen isän katsellessa niska jäykkänä ohi.

Äiti ei mielellään käyttänyt sanaa lypsää, se kuulosti hänen mielestään suttuiselta. Varsinkin kun tiesi, miten hankalaksi ja surulliseksi kaikki kääntyi. Loppujen lopuksi hän päätyi ostamaan peräti kaksi rintapumppua, uskoteli itselleen ongelmien johtuvan huonosti suunnittelusta mallista. Totuus oli kuitenkin huomattavasti raadollisempi. Useiden kuukausien yrityksen jälkeen kävi selväksi, ettei äidistä ollut imettäjäksi, hänen rinnoistaan ei ollut muuhun kuin roikkumaan. Puolen vuoden kuluttua hän lypsi ainoastaan velvollisuudentunnosta,

harmaaksi naarmuuntuneen pullon pohjalle tipahti joku-
nen satunnainen kellertävä pisara. Ne olivat nektaria,
jonka oli tarkoitus suojata lasta sairauksilta. Armollisesti
isä antoi hänen pitää valheensa, suojeli häntä ympäröivän
maailman tuomiolta.

Isän hoitovastuulla ruokinta tapahtui miltei kokonaan
korvikemaidolla. Onneksi siinä vaiheessa oli jo mahdol-
lista siirtyä kiinteisiin ruokiin. He keittivät ja soseuttivat
omat perunansa ja porkkanansa. Päivät seurasivat toisiaan,
rakentuivat toimiviksi todettujen rutiinien ympärille. Kun
isän puolivuotiskausi päättyi, vaihto sujui ongelmitta. Siinä
vaiheessa äiti oli jo kokonaan luopunut rintojensa venyt-
telystä ja vaivaamisesta. He olivat yhtä mieltä siitä, että
puolitoistavuotiaana lapsen olisi muutenkin hyvä mennä
päiväkotiin. Aloitus uudessa ryhmässä sujui hyvin. Lapsi
ei protestoinut edes ensimmäisenä päivänä, vaikka he oli-
vat varautuneet vahvaan reaktioon. Oikeastaan äitiä miltei
hävetti, miten sopuisasti lapsi jäi ventovieraiden hoiviin,
ikään kuin ei olisi ikävöinyt heitä lainkaan.

He sopivat, että lapsi olisi päivähoidossa kolmena päi-
vänä viikossa, maanantaista keskiviikkoon, lyhennetty
viikko sopi äidin työnantajalle hyvin. Päiväkodista pala-
tessaan he kävelevät syksyisten puiden reunustamaa tietä.
He ovat siitä poikkeuksellinen pari, että noutavat lapsen
miltei poikkeuksetta yhdessä. Hoitajat mainitsevat siitä
heille usein. On aivan uskomattoman hienoa, he sanovat,
että kumpikin heistä osallistuu. Silti osallistuminen ei ole

aivan ongelmatonta, sen he ovat saaneet jo huomata. Aina välillä toinen joutuu irrottamaan otteensa ja kävelemään taaempaan. Kadulla ei yksinkertaisesti mahdu kulkemaan sillä tavoin rinnakkain. Olisi mukavaa, jos he voisivat kulkea rinnatusten koko perhe. Kaikkein parasta olisi, jos lapsi rakastaisi heitä molempia yhtä paljon. Olisi mukavaa olla hyvin toimiva yksikkö. Lapsi on hienointa mitä heissä on, ei mikään käsilaukku, jota he heiluttelevat välissään.

He osallistuvat aktiivisesti päiväkodin vanhempain-iltoihin, mutta eivät tunne tarvetta tutustua muihin vanhempiin. Keskusteluissa heidän lapsensa kerää pelkkiä myönteisiä arvioita.

– Varmaan he sanovat sillä tavalla kaikille, äiti sanoo hyvillään.

Välillä herää myös epäilyksiä. Jokin lapsen ilmeessä pelottaa äitiä, haavoittuvuus suorastaan paistaa tämän kasvoilta. Lapsi on poissa kotoa niin monta tuntia päivässä, että on ainoastaan luonnollista tuntea huolta hänen kanssaan aikaa viettävien aikuisten kypsyystestistä ja ammattitaidosta. Silloin tällöin heitä on vastassa joku aivan uusi kasvo. Hoitajien suuri vaihtuvuus ei voi olla vaikuttamatta lapseen.

Oliko hyvä päivä? he kysyvät häntä kulloinkin hoitavalta naiselta, ja miltei aina nämä sanovat sen olleen.

Salaa äiti pelkää, ettei aika päiväkodissa ole niin auvoista kuin hoitajat antavat heidän ymmärtää. Päiväkodissa lapsella on ilme, jota he eivät oikeastaan tunnista. Vähän etäi-

nen ja puntaroiva. Hän ei koskaan varsinaisesti näytä *tekevä*n mitään. Hän on kyllä asettunut pöydän ääreen, mutta näyttää siltä kuin ei lainkaan tietäisi, mitä siinä olisi tarkoitus tehdä. Hän näyttää vuoroin valppaalta, vuoroin poissaolevalta. Hänen kasvonsa kirkastuvat heti kun hän huomaa vanhempien tulleen. Välillä hän näkee heidät jo ikkunasta. He eivät ole varmoja, onko heillä lupa olla asiasta hyvillään. On tietysti mukavaa, että lapsi odottaa heitä tulevaksi, mutta on jotenkin riipaisevaa nähdä hänet seisomassa sohvalla, hän on niin pieni, että tuskin yltää katsomaan ikkunasta. Mutta siinä hän seisoo, eikä se kerro siitä, että hän ei ole päiväkodissa kotonaan.

Kun ulko-ovi sitten käy, lapsi pudottautuu oitis vartio-paikaltaan sohvalla ja juoksee eteiseen. Äiti, äiti! hän huu-taa, isää tämä toisinaan harmittaa. Juuri siksi isä saa hoi-taa pukemisen. Äiti suo hänelle sen. Hän siirtyy mieluusti syrjään, antaa isälle tilaa. Hänellä on siihen varaa, lapsen kiintymys on niin selvää, valaa häneen itsevarmuutta, jota hänellä ei luonnostaan ole. Se saa hänet tuntemaan itsensä etuoikeutetuksi. Sitä hän ei koskaan tunnustaisi miehel-leen. Silti hän voi vaikka vanhoa, että myös isä miettii, kumpaa lapsi mahtaa rakastaa enemmän. Äitiä, joka on heidän järjestelynsä vuoksi enemmän kotona, vai isää, joka keksii usein jotain pikku tempauksia ja yllätyksiä. Äitiä, joka on kelpuutettu nukuttamaan ja pajaamaan selkää, isää, joka jaksaa heitellä lasta ilmaan ja riehaantuu niin, että kaikki nauravat katketakseen.

Vanhemmilla ei saa olla suosikkeja, mutta lapseen sääntö ei päde. Heidän kohdallaan suosion jakaminen ei muutenkaan tule muodostumaan ongelmaksi. Olisi yksinkertaisesti mahdotonta rakastaa lasta enemmän kuin he tätä rakastavat, tai edes yhtä paljon. Ehkä siksi he eivät ole edes harkinneet toista lasta. Miten ihmeessä he voisivat saattaa maailmaan tälle kilpailijan? He antavat lapselle kaiken ylijäävän aikansa, eikä sekään tunnu riittävän. Kaikesta heidän yrittämisestään huolimatta lapsella on myös tylsää, hän kiemurtelee, kuin ei tahtoisi pysyä nahoissaan. Välillä lapsi turhautuu ja heittäytyy pitkälleen maahan, julistaa koko maailmalle miten tyhmiä he ovat. Tänään äiti heittäytyy hänen viereensä, niin että lapsi häkeltyy, unohtaa kiukkunsa.

– Onko tuo nyt viisasta? isä kysyy.

– Olisi se, jos sinä sen tekisit, äiti sanoo.

– Lapsi on selvästi turhautunut, isä sanoo. – Kai lapsikin kaipaa jotain järkevää tekemistä.

– No tee sitten hänen kanssaan jotain, äiti kivahtaa.

– Minä en aio olla esteenä.

– Minulla on rästihommia, isä huokaa.

Ikään kuin olisi pahoillaan, juuri hänen pahoitteleva äänensä, velvollisuuksiin ja välttämättömyyksiin vetoamisen ärsyttää äitiä.

– Anna minun kaikki kestää. Eikö minulla sitten muka ole?

He hiovat repliikkejään matkan aikana, kun riita vasta hautuu heissä. Mutta vielä he eivät ole kotona miettimässä,

miten ajan saisi parhaiten kulumaan. He ovat vasta matkalla, katselevat kadun varrella olevia ihmeitä. Matka ei ole pitkä. He ovat valinneet asunnon siten, että ympärillä on paljon luontoa. On syksy ja puut ovat harmaita varjoja harmaata taivasta vasten. Lapsen kengistä kuuluu iloinen loiske. Niissä on kumikärjet ja vettä hylkivä kangas.

– Katsopa miten hieno auto! isä huudahtaa ja osoittaa yhtä kadun varrella.

Lapsi pitää autoista, tietää jo monta merkkiä.

– Ja katso miten hienon värinen lintu, äiti sanoo puolestaan. – Mikähän se mahtaa olla?

– Milloin sinusta on tuollainen lintuexpertti tullut? isä kysyy.

– Kunhan sanoin, äiti loukkaantuu. – Kai täällä saa sentään puhua.

Ja sitten he lakkaavat puhumasta toisilleen. He puhuvat toisilleen vain lapsen kautta, tekevät itsensä ymmärretyksi lapselle suunnattujen sanojen välityksellä.

– Kerro millainen päivä sinulla oli, äiti pyytää.

Hän odottaa hetken.

– Oliko teillä...

– No anna nyt lapsen kertoa, isä kivahtaa.

Ja sitten he molemmat kääntyvät lapsen puoleen. Mil-laista oli? Oliko mukavaa? Kävittekö retkellä? Keinuitko? Oliko hyvää ruokaa? Saitko uusia kavereita? Teittekö jotain mukavaa? Opitko jotain? Mitä hoitajat sanoivat, sanoivatko he, että olet tosi hyvä piirtäjä?

Lapsi sanoo syöneensä puuroa.

– Se oli varmasti aamupala, isä sanoo.

Hän kääntyy tyytymättömänä äidin puoleen.

– Minähän olen sanonut, että meidänkin pitäisi ruveta syömään puuroa.

– Mitä muuta sinä söit? äiti kysyy, ja lapsi katsoo häneen häkeltyneenä.

– Puuroa, hän sanoo.

– Tykkäätkö sinä puurosta? isä kysyy.

Lapsi myöntää.

– No niin, isä sanoo voitonriemuisesti.

– Mitä sinä tahtoisit syödä tänään? kysyy äiti.

– Makaronilaatikkaa, lapsi vastaa lapsenkielellään, puheesta on vielä hieman vaikea saada selvää, mutta sanan tunnistaa.

Isä ilahtuu, sillä sitä hän on ajatellutkin laittaa.

3

Kotona isä painelee suoraa päätä keittiöön. Hän ei varsinaisesti pidä ruoanlaitosta, mutta se antaa hänelle tilaisuuden olla hetken yksin. Viime aikoina yksin olemisesta on tullut hänelle yhä tärkeämpää. Välillä hän viivyttelee jopa vessassa. On lukevinaan lehteä, mutta oikeastaan hän vain istuu pöntöllä tekemättä mitään. Työmatkalla hän huristelee muutaman pysäkin ohi, jotta saa kävellä hetken omissa ajatuksissaan. Kerran hän juuttui toimistorakennuksen hissiin ja oli jollain hämärällä tavalla helpottunut, kun sai vain istua paikoillaan. Kaikki olivat järkyttyneitä, kun huoltoyhtiö pelasti hänet tunnin kuluttua hissistä. Hän sai lähteä aikaisin kotiin ja istui kahvilassa lukemassa kirjaa. Jos jotain, hän onkin kaivannut lukemista, äänettömyyttä, jonka sanat luovat hänen ympärilleen.

Hän viivytteli kahvilassa ruhtinaalliset kaksi tuntia. Kuppi seiso i viilenneenä hänen edessään, ja vielä

pitkään tarjoilijan korjattua sen pois hän istui häpeämättömästi paikoillaan tilaamatta mitään. Häntä oli kohdannut trauma, eikö totta? Hän valmistautui kertomaan sen kenelle tahansa, joka tulisi häiritsemään hänen rauhaansa. Kertoisi, miten oli juuri pelastunut kerrosten väliin juutuneesta hissistä. Hän sinnitteli epämukavalla tuolillaan, kunnes tarinasta liukeni viimeinenkin uhkaavuus, ja hän alkoi tuntea itsensä naurettavaksi. Kai hänellä herra paratkoon oli tärkeämpääkin tekemistä?

Hän muistaa, että ennen vanhaan hänellä oli ainakin satunnaisesti lupa vain istua. Tuijottaa eteensä tai seinää. Nuorempana jouten oleminen ei vielä täyttänyt häntä syyllisyydellä. Hän saattoi hukata aikaansa leffamaratoneihin ja sängyssä vetelehtimiseen. Nykyään hänestä tuntuu, että hänellä ei ole oikeutta sellaiseen. Hänellä on valtavasti velvollisuuksia, joista tärkein on varmistaa, että hänen lapsellaan on asiat hyvin ja että tämä on onnellinen. Ongelma on se, ettei hän koskaan voi olla lapsen onnellisuudesta yksiselitteisen varma. Pikemminkin hänestä tuntuu, että hänen lapsensa on kaiken aikaa vaarassa. Vaarassa tylsistyä, syrjäytyä, jäädä osattomaksi. Isä on yhä vakuuttuneempi, ettei lapsella ole vielä yhtään kunnon ystävää. Tämä jää usein leikkien ulkopuolelle päiväkodissa. Ohjaajat vakuuttavat, ettei heidän tarvitse olla huolissaan, lapsi on pieni, hän ehtii kyllä. Mutta ohjaajat ovat nuoria, heillä ei ole omaa jälkikasvua. Miten he voivat olla varmoja asiasta? Viime

aikoina ajatus on alkanut vallata yhä enemmän tilaa. Entä jos päiväkotiki onkin lapselle traumatisoiva kokemus? Muut lapset näyttävät pitävän leluja hallussaan ja nojaavat pöytään paljon röyhkeämmin, itsetietoisin elkein. Raa'assa kilpailussa hoitajien huomiosta heidän lapsensa jää auttamatta viimeiseksi. Isän kuuluisi opettaa hänelle, ettei liiallinen kiltteys ole aina hyve. Hän pelkää mitä liiallinen sopeutuvaisuus ja herkkyyks voi lapselle aiheuttaa. Pian lapset muodostavat tiiviitä ryhmiä, asettuvat nokkimisjärjestykseen. Siinä vaiheessa on vaara, että lapsi työnnetään lopullisesti syrjään, hän menettää kokonaan paikkansa pöydän ääressä, tarkkailee muiden puuhia yhä pidemmän välimatkan päästä.

Isä pelkää, että yksinäisyys takertuu lapseen kuin tauti. Muut lapset haistavat sen hänestä, työntävät hänet syrjään, katsovat ohi, niin että hän muuttuu näkymättömäksi. Kyse ei ole mistään vähemmästä kuin itseään toteuttavasta ennustuksesta. Isä pelkää, että ennen pitkää lapsi oppii yksinäisyyden kielen, alkaa huomaamattaan käyttää sitä itsekin. Omasta kokemuksestaan isä tietää, miten kauhistuttavaa koulussa saattaa olla. Lapset voivat olla sanomatoman julmia toisilleen. Eikä siinä ole kaikki. Päiväkodin päätyttyä samat lapset seuraavat lasta kouluun. Siinä vaiheessa on jo myöhäistä päästä mukaan. Lapsi oppii teeskentelemään, ettei ohi katsominen satu. On niin paljon pahaa, mitä lapselle voi sattua. Vähän lempeästi katsovia silmiä, käsipareja.

Äidille hänen ei kannata huolistaan avautua. Aina kun hän edes sivuaa asiaa, tämän silmiin tulee sulkeutunut katse. Hän tahtoo uskoa, että lapsella on kaikki hyvin, mutta hänellä ei ole mitään käsitystä todellisesta maailmasta. Äiti on elänyt varsin suojatun lapsuuden. Hän on monin tavoin naiivi, se on sekä hänen paras että huonoin ominaisuutensa. Akateeminen sivistys ei todellakaan tee hänestä asiantuntijaa tällä saralla, poikien haasteista hän ei luvalla sanoen ymmärrä mitään. Oikeastaan isää harmittaa, että päiväkodissa on töissä pelkkiä naisia, varmasti lapsesta olisi mukavaa pelata myös miesten kanssa. Hän ei luota päiväkotitätien tarjoamiin virikkeisiin. Ulkoilusta vastaavat naiset eivät näytä erityisen liikunnallisilta. Usein he seisoskelevat ringissä, ja isästä tuntuu, että he puhuvat pahaa lapsista.

– Minä putosin tänään keinusta, lapsi sanoo yllättäen. Hänen äänessään on totinen sävy, sellainen, jolla toimitetaan vakavaa asiaa. Mutta sitten hän sanoo saman asian rallattaen iloisesti.

Isä keskeyttää ruoanlaiton.

– Mitä helvettiä? hän sanoo.

– Kieli, äiti varoittaa.

– Miksi sinä kerrot vasta nyt? isä kysyy. – Sattuiko sinuun?

Sitten hän kääntyy äidin puoleen.

– Miten ihmeessä he antavat lasten putoilla tuolla tavoin, tekisi mieli ilmoittaa tästä jonnekin.

– Kyllähän vahinkoja sattuu, äiti sanoo, mutta ei kuulosta kovin vakuuttuneelta.

– Miten se kävi? isä kysyy lapselta. – Olitko sinä yksin?

– Minä putosin, lapsi sanoo.

– Helvetin tyypillistä, isä sanoo.

Hän sekoittaa kananmunia maitoon ja vispaa seosta voimakkaasti. Muutama pisara maitoa lentää vuolan reunan yli.

– Pitäisikö meidän ilmoittaa hänet johonkin kerhoon? isä kysyy.

– Mihin muka?

– Johonkin jossa opeteltaisiin ruumiinhallintaa. Joku jumppa voisi olla hyvä, hän on aika kömpelö.

– Ai *hänenkö* vikansa se nyt olikin? äiti kiivastuu.

– No ei tietenkään, mutta ei pienestä treenistä varmaan haittaakaan olisi.

Äiti tyytyy kohauttamaan olkapäitään. Kannan ottamisen sijaan hän työntää päänsä tavalliseen tapaansa pensaaseen. Hän ei selvästikään näe samoja uhkia, joita isä näkee kaikkialla. Hän ei ymmärrä, miten raadollinen paikka maailma on, mutta luulee olevansa oikeassa asiassa kuin asiassa.

Viime aikoina isää on alkanut ärsyttää se, miten kyseenalaistamattomasti äiti suhtautuu päiviinsä kotona. Hän näyttää pitävän kolmipäiväistä viikkoa omana etuoikeutenaan ja itsestäänselvyytenä. Äidin erityisyys, isä miettii kitkerästi. Olisi eri asia, jos hän olisi edes imettänyt.

Sitä hän ei kuitenkaan sano äidille, hän ei tahdo loukata tätä. Hän kuuntelee kasvavan ärtymyksen vallassa olohuoneen ääniä. Televisio on auki, vaikka sieltä ei selvästi kään tule mitään järkevää.

– Pitäisikö teidän pelata jotain, hän ehdottaa lapselle.
– Äidin kanssa.

– Äidin pitää saada tämä luku valmiiksi. Mene isin kanssa laittamaan päivällistä.

Lapsi siirtelee autoja, puhuu hiljaa itsekseen. Punainen auto tuohon kulmaan, sininen auto toiseen. Leikiltä se kuulostaa, vaikka ei kenties kovin mielikuvitukselliselta tai kehittävältä. Jotain pitäisi tehdä. Osallistua, antaa itsestään. Onko se, ettei lapsi edes pyydä, merkki lannistumisesta? Nytkö hän jo tietää, ettei kenelläkään ole aikaa? Mutta silti aikaa on riittämiin, se vanuu ja rispaantuu, sitä riittää tapettavaksi asti. Vai onko lapsi tyytyväinen? Mistä kertoo, jos hän on tyytyväinen niin vähään?

4

Huokaisten äiti ottaa paperinsa esille, vaikka tietää, ettei pysty keskittymään mihinkään juuri nyt. Lapsen olemassaolo täyttää huoneen kuin kirkas, kaiken läpäisevä valo. Hän on lapsen läsnäolosta tietoinen tavalla, jolla ei ole koskaan ollut tietoinen mistään. Välillä hänestä tuntuu kuin lapsi olisi joku kotieläin, jonka hän on hankkinut ymmärtämättä lainkaan, mitä se vaatii ja mitä sen kanssa pitäisi tehdä.

Hän katselee mietteissään ulos ikkunasta, josta hädin tuskin näkee pihalle. Häntä syksyn mukanaan tuoma pimpeys ei häiritse, itse asiassa se tuntuu hänestä jollakin tapaa turvalliselta.

– Tulkaahan syömään, isä sanoo hetkeä myöhemmin.

Lapsi istuu jo tuolissaan, kun äiti asettuu omalle paikalleen pöydän päähän. Hän ei tiedä miksi juuri siitä muodostui hänen paikkansa, oikeastaan hän tuntisi olonsa paljon